

teken a megfelelő kerületek köz-, rendőr és csendőr tisztviselői vettek részt, köztük a nagyobb városok polgármesterei és rendőrkapitányai, a csendőrparancsnokok és egyes megyék alispánjai.

Miután visszatértek az értekezletekről, a három legfőbb hatalmi szerv városi és megyei képviselői egyeztettek terveiket a zsidóellenes hajszá megvalósításában. Városi vagy megyeközpontokban lévő főhadiszállásokon közösen döntöttek arról, hogy hol legyen a helyi gettó, s döntöttek a gettósítás részleteiről is. Az összegyűjtési műveletek ún. bizottságai valójában szinte teljesen a rendőrség, a csendőrség és a köztisztviselők képviselőiből álltak. Ez utóbbiak között gyakran feltűntek a helyi tantestületek képviselői.

Ahogy a zsidók lefogása, gettósítása és bevagonírozása, úgy vagyonuk kisajátítása, „árjásítása” is rutinszerű, bürokratikus módszerekkel zajlott. Csak maroknyian vetették fel az etika, a morál vagy a korrektség kérdését a számtalan zsidóellenes intézkedést tapasztalva; és a legtöbben közülük is inkább pozíciójukról való lemondással, semmint nyilvános tiltakozással fejezték ki ellenérzésüket.

Mint a náci Németországban, a magyar hivatalokban is rejtjelezett nyelvhasználattal illették a végleges megoldás számos mozzanatát. Így például a gettósítási és deportálási folyamatot többnyire „tisztogatási akcióként” vagy „átköltöztetésként” emlegették. Különösen kifinomult nyelvi kifejezésekkel illették a zsidó tulajdonban lévő vállalatok, otthonok „törvényesített elkobzását”, illetve a bennük található értékek eltulajdonítását. A deportált zsidók ingatlanait mint „elhagyott lakásokat” emlegették. A lakások berendezési tárgyairól – bútorokról, ruházatról, fehérneműről, porcelánról és konyhai eszközökről – mint a „zsidók által hátrahagyott vagyontárgyakról” beszéltek. Az ingó és ingatlan vagyontárgyak törvényes tulajdonosait „elköltözőkódott zsidóknak” vagy egyszerűen „távol lévő zsidóknak” nevezték.

A köztisztviselők buzgóságán nemegyszer túltettek azok a lángelkű „hazafias” felajánlkozások, amelyeket ezerszámra tettek a mohó egyének, amikor őskeresztény származásuk alapján zsidó tulajdonra támasztottak igényt. Az egész államapparátust betöltötte a zsidóellenes intézkedések végrehajtása. Mintha minden egyes település hivatalnoki kara mást sem tett volna, mint listákat állított össze: a begyűjtendő zsidókról, a maguk és hitvesük keresztény származását kielégítően dokumentáló alkalmazotakról, a zsidó kereskedelmi, mezőgazdasági és ipari vállalatokról, az orvosokról és más szabadfoglalkozásúakról, egyes katonai célra felhasználható javakról (rádiókészülékekről, távcsövekről, kerékpárokról, személygépkocsikról, írógépekről stb.), hogy csak néhányat említsünk.⁷¹ Kétség sem férhet hozzá, hogy a közhivatalok közreműködése sorsdöntő volt ab-